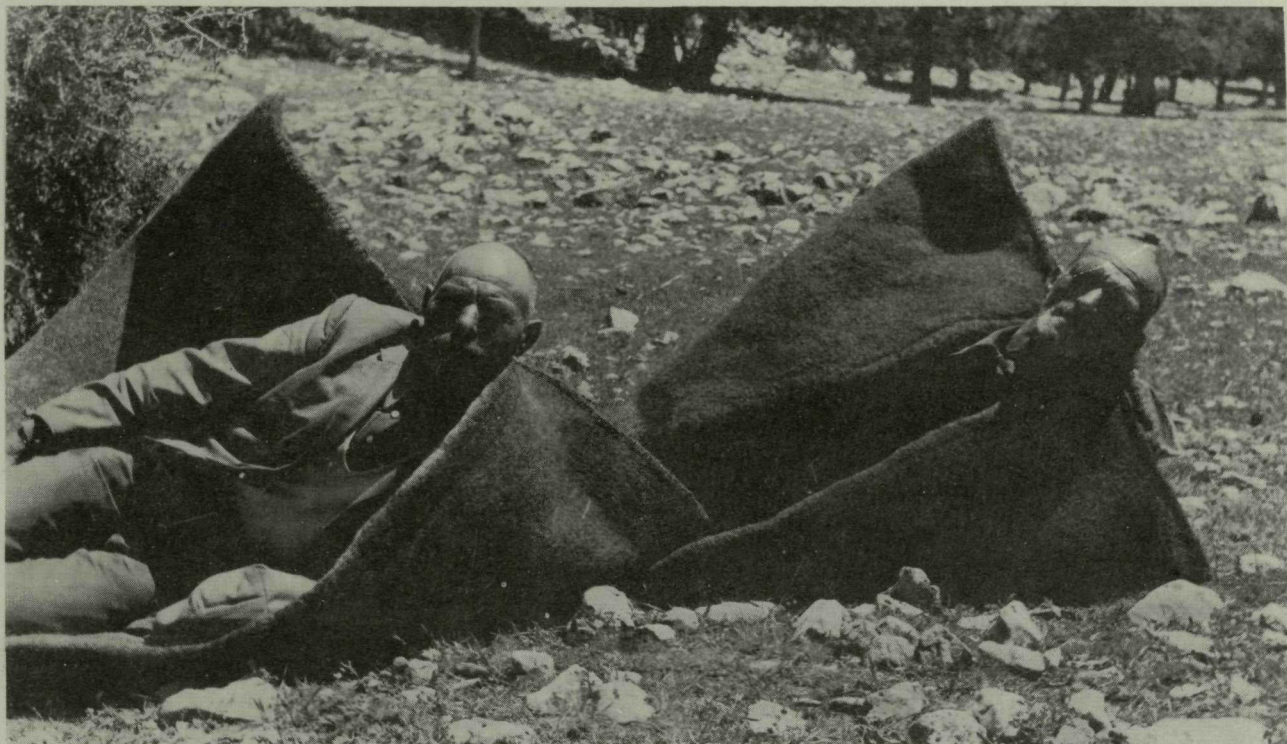

Jász-kunság

társadalom, kultúra

XXXVIII. évfolyam, 3. szám 1992. június

Ára: 36 Ft

Yürükök közt Anatóliában. Hassan és Hadzsi bemutatják a török pásztorszűr sokoldalúságát

Sarusi Mihály útirajza

3. oldal

Tanulmányok a török kultúráról

6., 8., 16. oldal

Horthy Miklósról

19., 22. oldal

Szilágyi Miklós szociográfiája

28. oldal

Zalán Tibor

A KOR FALÁRA

Na és most megint egy vereség, a Népstadionban, az angoloktól. Egy-nulla, lehetne fölényesen legyinteni, szarok ezek, mind, úgy, ahogy vannak, akár az ország, akár benne mi, az országban, s fölvetni háborzongató keménységgel, hol vagyunk már a hat-háromtól? A hárommillió koldustól? Legalább hárommillióval előbbre, jelenthetjük büszkén, hiszen lassan hatmillió koldus ténfereg széles e tereken, kiket hívhatunk nyugdíjasoknak, rokkantaknak, embereknek, meg ilyen közhelyek. Egyáltalán, hol vagyunk, kedveseim? A válasz

megadására igen sok önként jelentkező akad, A.J. miniszterelnöktől F.T. hócipőpucolóig, de ezek a válaszok, valljuk meg férfiasan, annyit sem érnek, mint halottnak a csók, falvédőnek a mintázó légyiszok, hogy a szart, mint vég(telen)terméket ne ismételjük szarásig. (Ez meg SZ.J. barátom foghegyről odavetett szövege volt.) De legyen elég a csúnyaságokból – még megsértődnek ránk olyanok is, akik sértődését pedig igen nehezen viselnék el! Maradjunk annyiban, az előző sok szar visszavonva, olvasóktól sűrű elnézés kérve... Ha csapatunk

nincs is, van néhány dolgunk, fogalmazzunk pontosabban, néhány valamink, s az sem smafu. Itt van például mindjárt a költészet. Hallom rögtön a hördüléseket, a mordulásokat, látom a legyintéseket, sőt, akadnak némely megátalkodottak, akik pöknek is egy nagyot, ők tudják, s lelkük rajta, miféle erkölcsi meggondolás irányítja nyálelválasztásukat. Mert bármilyen fanyalgás övezze is, *Költészet Napja* van. Már pénz sincs rá, már direktívák sincsenek hozzá vagy mellé, mégis, valami működteti, s hadd legyenek öntelt társaim nevében is, s miért ne az: nem a megszokás, hanem a magukat mindig a vegetáció szintje fölött tartók szívóssága és veszélyérzete. Ez a működtető.

Két helyre hívtak a költészet idei ünnep(szerűség)én, s ha hívtak, elmentem, s hogy elmentem, nem bántam meg. Abonyba előbb, két nappal később Ceglédre. Hogy most részletesebben térek ki a két eseményre, azt nem azért teszem, hogy a saját imago-mat építgessem, vagy épül az, vagy elmehetek a sóhivatalba, hanem hogy jelezzem, áll még a magyar. Erre persze megint lehet tromfolni, mi köze a magyar állságának (nem állságának, szabadna figyelmeztetnem a magyar nyelv e furcsa közelségére nyitottabb olvasóimat), szóval hogy mi köze a költészethez, s a válaszom nem lesz kioktató, lévén nem lesz válaszom, annyira egyértelműnek tartom: társadalom művészet nélkül nem létezik, a létező értelmesen létező nélkül nem létezik, a vegetáció nem életként ugyan létezik, de csak vegetációként – tehát nem létezik.

Mi köze mégis mindehhez a Költészet Napjának? Valami talán mégiscsak. Adva van ugyanis egy könyvtár, az abonyi. És egy termelőszövetkezet, a Ságvári. (Utóbbi lehet, hogy e szöveg megjelenésekor már nem létezik, mert minden meglehet, éppen most jön a demokrácia, és felszámolja a szovjet mintára létrehozott magyar kolhozokat, szovhozokat vagy mit tudom én, hogy miket, nem értek ehhez, nem is szólok bele; annyit azért persze tudok, és ezért meg is engedek ennyit magamnak, hogy a magyar tévesek – a társadalom számos intézmény- és termelési rendszeréhez hasonlóan – a gyengülő Kádár-éra végéhez közeledvén már csak nyomokban hasonlítottak a mintaintézményeikre és felkínált/erőszakolt szerveződésekre, jelesen a kolhozokra és szovhozokra. A jobbak pedig már szinte egyáltalán nem. Szétverni azért nem árt őket, noha az új rend semmi biztatót nem kínál helyettük a parasztoknak némely üresen puffanó frázisnál és alattomos fenyegetésnél.) Csilleiné Gyöngyi könyvtárvezető és Pásztor Pál tévészelnök, isten tudja, miért, de nyilván előre megfontolt gonoszságból évről évre megrendezik az abonyi kis- és nagyobbacska iskolások részére a versmondó versenyt. Erre szolgált régebben a tanácsoló díszterme, ma ugyane díszterem az önkormányzaté. (Hogy a folytonosság azért megtartódjék, a tanácselnök se – akkor –, az önkormányzati elnök se – most – méltatta annyira a község gyermekeinek és pedagógusainak az erőfeszítéseit, hogy pár perces – esetleg pár órás – jelenlétével megtisztelje őket. Hiába, be kell lássuk, Pest közelebb van a község házához, mint a községi vezetők házai/lakásai...)

Nagyon lehet szeretni ezeket a délelőttiöket. Gyermekarcok nyílnak meg két-két versnyi időre, valami megjelenik ott, akkor, valami, amit definiálni fölösleges és lehetetlen; valahogy ott van a költészet lényege is, amelyet fölönt és okos irodalmárok próbálnak megragadni hasztalan, mert hát a költészet végső soron a gyermekek világában gyökerezik, s a felkent irodalmárok a felnőttek illúziótlan talajában gyökereznek. A másság öröme készítik elő ilyenkor a gyermeklelke-

ket. Amikor pedig írom ezeket, érzem, hogyan megyek el a dolog lényege mellett, mint az az elefánt, amely még a porcelánboltba se talál be, ahol pedig törhetne-zúzhatna. Olyasmiket kéne írnom, hogy ott, Abonyban, néhány ember megértette, hogy a költészet nem luxus és nem szükséges kell, hanem a világ megközelítésének, megragadásának, sőt, túlélésének az egyik nagy lehetősége. Sőt, kényszere. Hogy nem ornamentika, hanem a lényeggel átítatott matéria, hogy elpusztításával, elhanyagolásával az ember saját nembeliségét semmisíti meg, szegényíti el. Mindez persze nem ilyen bonyolult. Versek vannak és gyerekek vannak, és közönség van, és zsűri van, és sok virág van, és sok taps is van; valami van, és nagyon a helyén.

Cegléden nagy, teli terem felnőtt, hétfő este, rádió, helyi tévé, helyi újság, a megyei lap. Három rendezvény egyidőben, hogy, hogy nem, mégis jut elég ember a költészethez is. S elég nagy a médiumok érdeklődése. Kicsit meglepődöm ezen: mást sem hallok két éve, mint azt, a költészet meghalt, elavult forma az író-olvasó találkozó... Nagy Zoltán, Huzella Péter, barátok, alkotótársak, érkeznek, gyűlünk, készülünk. Patkós Irma, a nagyszerű művész az első sorban. Pillanatok egy órával később, Nagy Zoltán szeméből kicsordul a könny, nem törli le, Huzella az apjáról énekel, a Túloldalon várakozó Istenről énekel. És csönd, nagy-nagy csönd szemközt. Kik ők, ott, a nagy értékvál(toz)ás idején is haszontalanságokra időt fecseklők? A sejtés a zsigerekben: valami történik. Valami történik is. Történt, gondolom végig az egészet a sötét országúton, Pest felé, hazafelé. Nincs még elrontva minden. Nem kötelező elhinni, hogy. Nem sajtóhiba. Itt egy végteleníthető mondat következik el.

S most van ez az egy-nullás vereség. Pláne. Kezdem szégyelleni magamat, hogy holmi költészetről fecserészek. Meg Költészet Napjáról. A kommunista József Attila születésnapján (akit előbb-utóbb ki kell radiózni a nemzeti költők névsorából, no nem cenzurális okokból, meg holmi ideológia, egyszerűen csak tisztán a mieink jöjjenek, a derék (vér)magyari poéták, a poéma úgys annyit ér, amennyire felhasználható, ugye, na mire is, megfajtéseket kérjük a Senkitöbbség harmadszor! címére beküldeni valamelyik kiadóba). Az újabb vereség nyilván a régi szentimentalizmusunkkal magyarázható. Hogy értelmetlen verseket olvasunk, meg posztmodernista szövegeket, meg értelmetlen festményekeket bámulunk a harsány élet, az átalakításban végzett aktív munka helyett. S ez kihát futballistáink lelkivilágára is. Vagy mit tudom én. Nagyon egyszerű mondat jutott a napokban eszembe, amikor néztem, valahogy néztem és láttam az egész országot, ezt a népet, ezt a kormányt, szóval ezt az egészet, úgy mindenestől, egyszerre láttam, na akkor az jutott eszembe: hagyjuk egymást békén! A módjáról persze fogalmam sincs. De valamiből már nagyon elég. S ha eddig bírtam, nyilván nem most fogok megfutamodni. Megfutamodni mi elől? És ki elől megfutamodni? Egyáltalán, miféle szorongó gondolatok ezek? Ha valóban eljutunk oda, hogy azoknak kell szoronganiuk, azok szégyenkeznek, akik egy ország kultúrájának a megőrzését, na, használjunk itt egy érdekes és kompromittált szót, *áimentését*, tehát a lehetetlen kísérlik meg, akkor valóban nem érdemes Költészet Napját rendezni. Ám attól tartok, akkor majd semmilyen napot nem lesz érdemes rendezni. Sötét lesz ott, és önnön szörnyű bűzétől fog okádni az emberfia.